

Commissiedebat leefstijlpreventie

16 mei 2024

De toekomst van de zorg voor ouderen ligt thuis en in de wijk. Dit geldt niet alleen vanwege de vergrijzing en het schaarse aanbod aan zorg, maar ook vanuit de wensen van mensen zelf. Nederlanders streven ernaar om zo lang mogelijk fit en vitaal in hun eigen huis en omgeving oud te worden. Als samenleving staan we voor de uitdaging om met gerichte preventie het welzijn en gezondheid van ouderen in de wijk, buurt of dorp te versterken. Dit kan alleen als preventie een duidelijke plek krijgt in het beleid en op voldoende financiering kan rekenen.

Voor deze doelstelling zijn fundamentele veranderingen nodig, te beginnen in het sociaal domein. In alle akkoorden en programma's die de afgelopen jaren zijn aangenomen rond preventie, krijgt het sociaal domein een belangrijke rol toebedeeld. Laten we nu ook daad bij het woord voegen en investeren in het sociaal domein.

Vergrijzing is geen toekomstbeeld; we staan er midden in

Nederland groeit in 2040 naar vijf miljoen 65-plussers en het aantal 90-jarigen verdubbelt. Hierdoor stijgt de vraag naar zorg en wordt deze complexer. Meer kwetsbare ouderen zullen in hun eigen omgeving blijven wonen, wat resulteert in een grotere druk op de thuiszorg. Dit alles gebeurt tegen de achtergrond van een stagnerend aanbod aan geschikte woningen voor ouderen, oplopende wachtlijsten in verpleeghuizen (momenteel staan er ruim 22.000 mensen op de wachtlijst), toenemende arbeidstekorten en stijgende zorgkosten. Tegelijkertijd neemt het aantal mantelzorgers af en gaan steeds meer zorgprofessionals met pensioen.

Dit alles vereist een ingrijpende transformatie om de zorg voor ouderen toekomstbestendig te maken. Door de schaarste zal meer van hetzelfde niet langer effectief zijn. ActiZ benadrukt daarom het belang van ondersteuning en preventie voor ouderen en hun naasten, zodat zij zelf de regie kunnen behouden. Hierdoor kan ook de noodzaak voor zwaardere zorg vanuit de Wet langdurige zorg (Wlz) worden voorkomen of uitgesteld. Het is daarom essentieel dat de inzet op preventie duidelijk wordt gepositioneerd in het complexe zorgstelsel.

Preventie in het sociaal domein structureel financieren

Het sociaal domein is niet het enige, maar wel een belangrijk domein voor preventie. De verschuiving van 'ziekte en zorg' naar 'gezondheid en gedrag' krijgt binnen het sociale domein een natuurlijke plek omdat hier meer dan in het zorgdomein het 'gewone leven' centraal staat. Een stevige sociale basis kan veel vragen opvangen zonder dat deze uitmonden in een geïndiceerde vraag naar zorg. Omgekeerd kan het werken in de wijk vanuit concepten als positieve gezondheid, reablement, de schijf van vijf en samenredzaamheid de vraag terugplaatsen in de context van de sociale basis, waarbij de burger en zijn netwerk de regie behouden. Zo hoeven dus niet alle vragen met zorg te worden beantwoord.

Binnen het sociaal domein zijn er eenvoudige vormen van ondersteuning zoals bijvoorbeeld hulp bij het huishouden, dagbesteding en thuisbegeleiding die in zichzelf preventief werken. Goede samenwerking tussen eerstelijnszorg en het sociaal domein is hiervoor van belang, met korte lijnen tussen huisarts, wijkverpleging en sociaal werk.

ActiZ pleit ervoor om het sociaal domein meer erkenning te geven als basis voor preventie en te stimuleren dat gemeenten meer preventieve initiatieven opzetten en financieren. Helaas zien we in de praktijk dat dit niet in elke gemeente gebeurt en als dat wel het geval is, vaak niet structureel is.

Projecten zoals reablement of [\(vroeg\)signalering door de huishoudelijk hulp](#) worden vaak gefinancierd vanuit tijdelijke subsidies, wat leidt tot onzekerheid op de lange termijn. Daarnaast zijn er grote verschillen tussen gemeenten in de mate waarin wordt geïnvesteerd in het sociaal domein.

➤ ActiZ vraagt u om:

- Bij de minister aandringen op meerjarige stabiele financiering voor preventieve initiatieven vanuit het sociaal domein die bijdragen aan het voorkomen van zorg.

Wijkgerichte preventie wettelijk verankeren

De toekomst van ouderenzorg is thuis en in de wijk. Wijkgerichte preventie zal daarom een steeds grotere rol spelen in een toekomstbestendige ouderenzorg. Wijkgerichte preventie richt zich op het versterken van de gezondheid en het welzijn van bewoners in een wijk, buurt of dorp. Daarbij is het belangrijk om niet alleen naar de gezondheid van het individu te kijken, maar juist ook naar de omgevingsfactoren en de gehele omgeving. Wijkverpleegkundigen kunnen tijdig en proactief inspelen op gezondheidsrisico's in de wijk door samen met andere partijen activiteiten te ontwikkelen. Denk hierbij aan thema's zoals overgewicht/obesitas, ondergewicht, eenzaamheid en valgevaar.

Door wijkgerichte preventie krijgt wijkverpleging een andere invulling. Er wordt niet gewacht tot er een zorgvraag ontstaat, maar proactief vooruit gekeken hoe deze vraag kan worden voorkomen. Dit zorgt niet alleen voor een betere verdeling van het schaarse zorgaanbod, maar ook voor meer werkplezier bij wijkverpleegkundigen.

Een [voorbeeld](#) van wijkgerichte preventie is het opzetten van een beweggroep voor (kwetsbare) ouderen die bij de wijkverpleegkundige hebben aangegeven bang te zijn om te vallen. Door een beweggroep op te zetten, kunnen ze langer zelfredzaam thuis wonen met een kleiner valrisico, en bevordert het tevens de sociale interactie.

Wijkgerichte preventie kent echter op financieringsvlak grote knelpunten. Hoewel wijkgerichte preventie deel uitmaakt van het takenpakket van wijkverpleegkundigen, wordt het niet of onvoldoende bekostigd. Onterecht willen Zorgverzekeraars, de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) en het Zorginstituut Nederland (ZiNL) wijkgerichte preventie niet vanuit de Zvw financieren terwijl dit ervoor kan zorgen dat zwaardere zorg wordt voorkomen.

Ook geven gemeenten aan dat wijkgerichte preventie niet in hun takenpakket valt. Voor ActiZ blijft het onbestaanbaar dat het belang van goede preventie voor een toekomstbestendig zorgstelsel breed erkend wordt, maar dat een goede en structurele financiering ontbreekt. Het gevolg zal zijn dat er in de toekomst weer meer geïndiceerde zorg geleverd moet worden. 'Penny wise, pound foolish' in onze ogen!

➤ ActiZ vraagt u om

- Te pleiten voor erkenning van wijkgerichte preventie als onderdeel van de wijk en het werk van de wijkverpleegkundige in de Zvw.
- De minister verzoeken om kostendekkende financiering vanuit de Zvw voor wijkgerichte preventie door de wijkverpleegkundige.

Contact

Voor meer informatie of vragen, neemt u contact op met ActiZ via:

Olfert Koning (o.koning@actiz.nl / 06-2902 0035) of Thomas Oostlander (t.oostlander@actiz.nl / 06-8296 3697)